

Коляда Т. А., Великоіваненко К. І.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Ефективність діяльності Ради бізнес-омбудсмена в умовах воєнного стану
takolyada@ukr.net

Вступ. Рада бізнес-омбудсмена, заснована в 2014 році, як самостійна та незалежна інституція, головна місія якої полягає в ефективному захисті законних прав суб'єктів підприємницької діяльності у відносинах з державою.

Рада бізнес-омбудсмена бере на себе відповідальність за розгляд скарг, які надходять від підприємців, щодо можливих випадків недобросовісної поведінки з боку державних органів. Орган виявляє пильність та нейтральність у вирішенні ситуацій, де порушуються права бізнесу, забезпечуючи справедливий та об'єктивний розгляд кожної справи. Невід'ємною частиною місії Ради бізнес-омбудсмена є сприяння врегулюванню конфліктів на досудовому етапі. Орган не лише фіксує порушення, але й надає консультаційну підтримку підприємствам у вирішенні суперечок та сприяє укладенню мирних угод між сторонами.

Мета дослідження полягає у вивченні та оцінці ефективності діяльності Ради бізнес-омбудсмена в умовах воєнного стану з метою з'ясування, наскільки ця інституція може сприяти захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності в умовах екстраординарної обстановки.

Матеріали та методи дослідження. Для проведення даного дослідження було проаналізовано щорічні та квартальні офіційні звіти Ради бізнес-омбудсмена, публікації у наукових виданнях. Також для глибшого розуміння конкретних ситуацій та реакції на них Ради бізнес-омбудсмена було опрацьовано кейси -стаді.

Отримані результати. У своїй діяльності Рада бізнес-омбудсмену виявляє відданість важливим принципам правової справедливості та забезпечує, щоб суб'єкти підприємницької діяльності мали можливість звертатися за захистом своїх інтересів у відносинах з державою. Це сприяє

створенню економічного середовища, де права суб'єктів підприємницької діяльності бізнесу захищені та вони можуть розвиватися на основі чесних та прозорих умов.

В умовах воєнного стану в Україні, Рада бізнес-омбудсмена виявила коло особливостей при розгляді скарг, що відображають її адаптацію до надзвичайних обставин. Основними аспектами цих особливостей є:

- встановлення системи пріоритетів для розгляду справ, надаючи перевагу тим, що стосуються проблем, викликаних воєнним станом. Це дозволяє більш оперативно та ефективно реагувати на термінові питання підприємств;

- прискорений розгляд справ в умовах воєнного стану, забезпечуючи оперативність та вчасність вирішення проблем підприємств. Це може включати швидше втручання та вирішення невідкладних ситуацій

- консультаційна підтримка та допомога суб'єктам підприємницької діяльності у вирішенні питань, пов'язаних із воєнним станом. Це включає як консультативну, так і практичну допомогу в адаптації бізнес-процесів до складних умов;

- захист прав суб'єктів підприємницької діяльності у контексті воєнного стану, забезпечуючи, щоб будь-які обмеження або заходи, вжиті державними органами, були справедливими та відповідали закону;

- інформаційна кампанія, спрямована на суб'єктів підприємницької діяльності, щоб забезпечити їхню своєчасну та точну інформацію щодо їхніх прав та можливостей у воєнний період.

Ці особливості свідчать про гнучкість та адаптабельність Ради бізнес-омбудсмена у забезпеченні ефективного захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в умовах воєнного стану в Україні.

За даними Ради бізнес-омбудсмену, починаючи від 24 лютого 2022 року кількість скарг значно зменшилась. Так, за 2 - 3 квартал 2022 року коректна статистика відсутня, на сайті фігурує інформація, що всі дані не враховують понад 700 справ, що були опрацьовані в період дії хелплайну з березня по

листопад 2022 року. Однак, вже у 4 кварталі 2022 року було отримано та розглянуто 159 скарг. У 2023 році відбувається поступове збільшення отриманих та розглянутих скарг. Крім того, суттєво змінились статистичні дані щодо предмету скарг. Наприклад, збільшилась чисельність скарг з митних питань, дещо змінився контингент скаржників та регіони, де розміщений бізнес скаржників.

Серед кейсів Ради бізнес-омбудсмена можна навести один із яскравих, що стосувався скарги на податкові органи, які виписали штраф 700 000 гривень компанії «ГАЛИЧИНА – ЗАХІД» у зв'язку затримкою подачі на реєстрацію податкових накладних на 16 хвилин. В граничний день для реєстрації податкових накладних було відсутнє електропостачання, також Торгово-промислова палата підтвердила дію форс-мажорних обставин, які є підставою для звільнення від відповідальності за порушення податкових обов'язків. Під час розгляду скарги Рада бізнес-омбудсмена звернула увагу податкової на те, що подібні випадки можуть слугувати підставами для звільнення від відповідальності. В подальшому, з ініціативи Ради бізнес-омбудсмена з початку повномасштабного вторгнення було внесено низку змін до законів, які були націлені на лібералізацію умов ведення бізнесу в умовах війни.

Висновки Отже, Рада бізнес-омбудсмена за роки свого функціонування зарекомендувала себе як ефективний орган, який не лише вирішує індивідуальні скарги суб'єктів підприємницької діяльності, а й працює над вирішенням проблем бізнесу на системному рівні, в тому числі в умовах екстраординарної обстановки. Свої пропозиції державі для покращення бізнес-клімату Рада бізнес-омбудсмену оформлює у форматі системних рекомендацій.